

Л. О. Бєлова

SMART-EDUCATION В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

Smart-education як інноваційна форма організації навчання виникає внаслідок стрімкого розвитку інформаційно-комунікативних технологій і більш активного використання їх в організації освітнього процесу. Така освіта базується на новій філософії засвоєння, використання та передачі інформації і, якщо раніше класична ідеологема здобуття знань базувалась на «суб'єктно-об'єктній» моделі, то сьогодні така модель трансформується в мультисуб'єктну структуру. Джерелом знань стає комунікація, а не конкретний суб'єкт, тобто йдеться про створення освітнього середовища в межах якого професійні компетентності (інтегральна компетентність) набуваються внаслідок розширеної системи освітньо-комунікативних практик.

Вже починаючи з 2011 року із уведенням в дію Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 [1]. маємо не класичну тріаду «знання–уміння–навички», а оновлену компетентнісну модель «знання–уміння–комунікація–автономність і відповідальність». З'явилися нові компетентності, які неможна сформувати застосовуючи класичні підходи до організації освітнього процесу. Нові компетентності за найвищим рівнем вимагають суттєвої зміни освітнього контенту, переходу від книжкового до проінформаційного, що відповідає сучасним тенденціям розвитку цифрового суспільства. Сучасна освічена професійно орієнтована людина має орієнтуватись на постійний саморозвиток і самовдосконалення, враховувати і вміти використовувати у своїй діяльності останні напрацювання в галузі новітніх технологій, бути проактивною і соціально відповідальною.

Далі спробуємо стисло показати доцільність адаптації Smart-education до підготовки фахівців в межах галузі знань «Публічне управління та

адміністрування». Історично ця галузь знань стала логічним продовженням розвитку спеціальності «Державне управління» (існувала з 1997 р. до 2015 р.) і набула ознак інтегруючого напрямку підготовки публічних службовців, хоча сам термін «публічна служба» в законодавчому полі України з'являється ще у 2005 році із прийняттям нової редакції Кодексу Адміністративного Судочинства [2] і означає діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування. Отже, публічна служба є професійною діяльністю низки взаємопов'язаних сфер – державного управління, місцевого самоврядування, військової, прокурорської та ін., що потребувало розширення освітнього контенту і відповідної зміни стандартів освіти. Так, Кабінет Міністрів України 29 квітня 2015 року постановою № 266 уводить в дію оновлений Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (далі – Перелік галузей знань і спеціальностей) [3], на підставі чого запроваджено нову галузь знань 07 «Управління та адміністрування» у складі шести спеціальностей, в переліку яких з'явилась спеціальність 074 – публічне управління та адміністрування. З часом спеціальність «Публічне управління та адміністрування» трансформується в самостійну галузь знань, що відбувається на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2016 року № 674 [4] із відповідним шифром 28 – публічне управління та адміністрування. Станом на сьогодні маємо лише стандарт вищої освіти за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування, затверджений для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (затверджений наказом МОН від 29.10.2018 № 1172) [5], освітні стандарти для другого (магістерського) та третього (доктора філософії) перебувають на стадії фахової експертизи. Проте навіть сьогодні можемо виокремити цілі для цих рівнів: *перший рівень* – підготовка фахівців з публічного управління та адміністрування, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері

публічного управління та адміністрування або у процесі навчання; *другий рівень* – забезпечення формування у здобувачів вищої освіти поглиблених теоретичних і практичних знань, умінь, навичок, достатніх для ефективного вирішення складних завдань у галузі публічного управління та адміністрування (*джерело*: Освітньо-професійна програма за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування для другого рівня вищої освіти НАДУ при Президентові України) [6]; *третій рівень* – підготовка фахівців вищого рівня кваліфікації, здатних формулювати і розв’язувати комплексні наукові й практичні проблеми публічного управління та адміністрування, організувати та здійснювати науково-дослідну, управлінську та адміністративну діяльність (*джерело*: проект стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування для третього рівня) [7]. Отже, за освітніми стандартами предметна сфера фахової підготовки в межах спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування пов’язана із здатністю ідентифікувати системні проблеми в суспільно-політичному житті української держави та знаходити інноваційні варіанти їхнього вирішення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або практики публічноуправлінської діяльності. Відтак, запровадження Smart-education для спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування є не тільки вимогою часу, а й реальною потребою в підготовці фахівців, здатних вирішувати складні суспільні проблеми розвитку українського суспільства. Ця теза набуває подвійної актуальності із запровадженням у дію норми Закону України «Про вищу освіту», за яким можливість здійснення освітньої діяльності в галузі знань 281 – Публічне управління та адміністрування мають заклади вищої освіти, які налічують відповідні ліцензії або освітньо-професійні програми. І сьогодні за замовленням Національного агентства України з питань державної служби освітню діяльність на другому освітньому рівні здійснюють 33 заклади вищої освіти, а за замовленням Міністерства освіти і науки України на першому рівні 95, другому – 116 закладів вищої освіти. Така кількість закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку на різних освітніх рівнях, може свідчити лише про

наявність значного попиту серед абітурієнтів до цієї спеціальності, а також про затребуваність на ринку праці спеціалістів з даною професійною підготовкою.

Цікавим доказом цього можуть слугувати результати соціологічного опитування, яке проведено серед абітурієнтів Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (далі ХарРІ НАДУ) у червні-серпні 2018 р. (загальна кількість опитаних складає 547 осіб). На запитання які ж чинники вплинули на рішення абітурієнтів вступити на навчання до ХарРІ НАДУ? Респонденти обирали декілька варіантів відповідей. За результатами аналізу відповідей опитаних на запитання стосовно *мотивації навчання*, виявилось, що у слухачів змістовних мотивів майже втричі більше ніж незмістовних, *що спостерігалось і у період попередніх вступних кампаній 2012 – 2018 років* (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл частот відповідей респондентів на запитання: «Які чинники вплинули на Ваше рішення вступити на навчання до ХарРІ НАДУ?» (загальний розподіл)

з/п	Змістовна мотивація	Кількість	Незмістовна мотивація	Кількість
	Бажання отримати сучасні знання в галузі державного управління	7	Вимоги керівництва за місцем роботи	
	Бажання підвищити свій освітній рівень, самовдосконалитися	9	Перспектива кар'єрного зростання	9
	Бажання у подальшому працювати на державній службі	9	Рекомендації викладачів та представників інституту	
	Висококваліфікований професорсько-викладацький склад Інституту	3	Можливість змінити обстановку	1
	Можливість стажуватися за кордоном під час навчання		Можливість отримувати стабільний дохід у вигляді стипендії впродовж навчання за денною формою навчання	
	Можливість стажуватися в центральних органах виконавчої влади		Можливість познайомитися з новими людьми	7
	Можливість вивчити іноземну мову		Можливість познайомитися з впливовими людьми	
	Можливість забезпечити собі конкурентоспроможність на	2	Навчатись в ХарРІ НАДУ престижно	

	ринку праці			
	Можливість у подальшому збільшити рівень власної матеріальної забезпеченості		Можливість влаштувати особисте життя	
10	Можливість отримати диплом магістра публічного управління та адміністрування	2	Підвищення свого соціального статусу	7
11	Можливість отримати після закінчення навчання високо оплачувану роботу	2	Можливість отримати в Інституті якісну освіту	5
12	Наявність належних умов для наукової роботи		Поради родичів або знайомих	
13	Потужна матеріальна база ХарПІ НАДУ		Рекомендації керівництва організації, в якій я працюю	
14	Реальна можливість професійного зростання	3		
15	Вимоги сучасного законодавства про державну службу та місцеве самоврядування	2	Відсутність можливості іншим чином влаштувати своє життя	
Разом		57	Разом	63

Якщо визначити частку змістовних мотивів серед всіх мотивів, які могли впливати на рішення абітурієнтів щодо вступу на навчання до ХарПІ НАДУ, то такі мотиви становлять 74 %.

Як свідчать результати опитування, найбільш вагомим при прийнятті рішення про вступ до ХарПІ НАДУ, як і в попередні роки, було бажання підвищити свій освітній рівень, самовдосконалитися (70 % до всіх опитаних), бажання отримати сучасні знання в галузі державного управління (69 % до всіх опитаних) та бажання в подальшому працювати на державній службі (42 % до всіх опитаних). Для 35 % (до всіх опитаних) респондентів вагомим чинником, що вплинув на рішення про вступ до ХарПІ НАДУ також була перспектива кар'єрного зростання.

Чинники незмістовної мотивації такі як, відсутність можливості іншим чином влаштувати своє життя (0 % до всіх опитаних), можливість влаштувати особисте життя та можливість отримувати стабільний дохід у вигляді стипендії впродовж навчання за денною формою навчання (1 % та 0 % відповідно до всіх опитаних) не виявилися значимими для респондентів. Поради родичів або

знайомих теж відіграють незначну роль під час прийняття рішення про вступ до ХарPI НАДУ (1 % до всіх опитаних). На можливість у подальшому збільшити рівень власної матеріальної забезпеченості також майже ніхто не розраховував (2 % до всіх опитаних).

За результатами проведеного опитування, абітурієнти від навчання в ХарPI НАДУ очікують, перш за все, отримати те, що стало мотивом вступу до Інституту. А саме, підвищити свій освітній рівень, самовдосконалитися (87 % до всіх опитаних) та отримати сучасні знання з публічного управління та адміністрування (83 % до всіх опитаних). Також для опитаних абітурієнтів важливим очікуванням є отримання якісної освіти (59 % до всіх опитаних) та розширення свого кругозору (55 % до всіх опитаних). Менш за все абітурієнтів лякають труднощі, які можуть виникати під час навчання (6 % до всіх опитаних).

Як висновок можна констатувати, що задля адаптації Smart-education до умов освітньої діяльності в галузі знань 281 – Публічне управління та адміністрування можна сконцентрувати увагу на такому:

- **удосконалення змістовної та організаційної складових дуальної освіти** для публічних службовців, які навчаються за очною формою навчання спеціальності «Публічне управління та адміністрування». Із внесенням змін до низки нормативно-правових актів України, що визначають порядок вступу, навчання та працевлаштування за освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування» (Про затвердження Порядку прийому на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» галузі знань «Публічне управління та адміністрування» та Положення про прийом слухачів до Національної академії державного управління при Президентіві України), виникла ситуація коли за очною формою навчання слухачі отримали право здобувати професійну освіту без відриву від виробництва за індивідуальними графіками навчання. Проте, не відпрацьованими залишаються питання узгодження взаємовідносин між органам влади за основним місцем роботи слухача та навчальним закладом щодо реалізації його права на дуальну освіту;

- *однією із найменш відпрацьованих форм підготовки публічних службовців залишається – спеціалізація.* На нормативному рівні ця форма підготовки визначена як професійна спеціалізована підготовка державних службовців, голів місцевих держадміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування з метою набуття здатності виконувати окремі завдання та обов'язки, необхідні для роботи в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. Проте, організаційна та освітня складова такої підготовки ще не знайшла належного розроблення;

- *уніфікація освітніх програм з метою реалізації академічної мобільності у межах підготовки публічних службовців.* Відпрацювати взаємоузгодженні освітні програми підготовки публічних службовців задля реалізації можливості права на академічну мобільність. Задля реалізації права на академічну мобільність, а також можливість обміну експертними знаннями та досвідом між національними інституціями, що відповідають за професійну підготовку публічних службовців і посадовців, то необхідною умовою виступає потреба у розробці уніфікованих освітніх програм;

- *розробка системи зовнішньої та внутрішньої оцінки якості освіти публічних службовців.* Запровадження єдиних стандартів оцінки якості освіти публічних службовців на підставі наявного досвіду провідних країн світу;

- *створення єдиної Web-платформи щодо обміну досвідом та кращими практиками у сфері підготовки публічних службовців.* Така web-платформа може стати інтерактивним інструментом комунікації між освітніми установами трьох країн. Вона може сприяти проведенню вебінарів, конференцій, семінарів, тренінгів. Також можна запровадити щорічний збірник кращих освітніх практик в сфері підготовки публічних службовців, який можна зареєструвати як наукове фахове видання;

- *проведення спільних соціологічних досліджень з проблематики виявлення потреб у професійному навчанні публічних службовців.* Такі дослідження дозволять виявити реальні потреби у публічних службовців щодо

здобуття нових компетенцій. Це дозволить вийти на реальні пропозиції щодо майбутніх форм та змісту освітніх програм;

- *проведення обміну молодими науковцями, які працюють у межах програм підготовки дисертацій*. Такий обмін буде корисним із теоретичної і практичної точки зору. Молоді аспіранти і докторанти зможуть пройти стажування як в наукових установах, так і органах публічного управління трьох країн.

- *створення так званих Ассесмент центрів (assessment center)*. Такі центри створюються з метою надання організаційно-методичної допомоги органам публічної влади в питаннях реалізації кадрової політики. Переважно йдеться про діагностику психологічних та професійних компетентностей претендентів на зайняття відповідних посад, а також підготовку до їх зайняття. Це своєрідні діагностичні центри, які надають практичні поради щодо потенційних можливостей тих або інших кандидатів. Німеччина розробила власний стандарт діяльності Ассесмент центрів – **Die Standards zur Assessment-Center-Methode 2016** (<https://www.arbeitskreis-ac.de/>). Цей стандарт можна буде адаптувати до умов України і у якості пілотних проектів створити на базі НАДУ та її регіональних інститутів відповідні Ассесмент центри;

- *розробка кейс-стаді ділових ігор для підготовки публічних службовців* із відповідними проблемними ситуаціями і зовнішньою системою оцінки результатів від практиків. Краще, щоб ця гра була в on-line режимі, де практики можуть заходити і ставити проблемне завдання, а слухачі трьох країн у вигляді практичної гри давати пропозиції щодо вирішення тієї або іншої проблеми. Сучасна ігрова форма комунікації, поєднала би науковців і практиків трьох країн.

Література

1. Про затвердження національної рамки кваліфікацій / Законодавство України : Постанова КМУ від 23.11.2011 р. № 1341. – Офіційний вісник

України. – 2012.– № 101. – С. 15. (Стаття 3700, код акта 59774/2011).

2. Ясинок М.М. Кодекс адміністративного судочинства України. Науково-практичний коментар. – Алерта, 2018. – 522 с.

3. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266 // Офіц. вісн. України. – 2015. – № 38. – С. 1147.

4. Деякі питання реформування системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування : Постанова КМУ від 27 верес. 2016 р. № 674 // Офіц. вісн. України. – 2016. – № 79. – С. 2647.

5. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування” для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : затверджено наказом МОН від 29.10.2018 № 1172. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/281-publichne-upravlinnya-ta-administruvannya.pdf>.

6. Освітньо-професійна програма за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування для другого рівня вищої освіти НАДУ при Президентові України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/pages/dop/68/files/bd91532a-5539-451e-946d-e806802eac23.pdf>.

7. Проект Стандарту вищої освіти для третього рівня (доктор філософії) для спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/.../281-publichne-upravlinnya-ta-adminis...>

References

1. Zakonodavstvo Ukrayiny` : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny` “Pro zatverdzhennya nacional`noyi ramky` kvalifikacij” : [Legislation of Ukraine Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 23, 2011 No.

1341 – Approval of the national qualifications framework]. – Oficijny`j visny`k Ukrainy` [Official Bulletin of Ukraine]. – 2012.– № 101. – P. 15.

2. Yasy`nok M.M. Kodeks administraty`vnogo sudochy`nstva Ukrainy`. Naukovo-prakty`chny`j komentar [Code of Administrative Justice of Ukraine. Scientific and practical commentary]. – Alerta, 2018. – 522 p.

3. Zakonodavstvo Ukrainy` : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy` “Pro zatverdzhennya pereliku galuzej znan` i special`nostej, za yaky`my` zdijsnyuyet`sya pidgotovka zdobuvachiv vy`shhoyi osvity`” : [Legislation of Ukraine Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 29, 2015 No. 266 – On Approval of the List of Fields of Knowledge and Specialties under which Higher Education Institutions are Prepared]. – Oficijny`j visny`k Ukrainy` [Official Bulletin of Ukraine]. – 2015.– № 38. – P. 1147.

4. Deyaki py`tannya reformuvannya sy`stemy` profesijnogo navchannya derzhavny`kh sluzhbovciv i posadovy`kh osib misceвого samovryaduvannya : Postanova KМУ vid 27 veres. 2016 r. № 674 // Ofic. visn. Ukrainy`. – 2016. – № 79. – St. 2647.

5. Standart vy`shhoyi osvity` za special`nistyu 281 “Publichne upravlinnya ta administruvannya” galuzi znan` 28 “Publichne upravlinnya ta administruvannya” dlya pershogo (bakalavrs`kogo) rivnya vy`shhoyi osvity` : zatverdzheno nakazom MON vid 29.10.2018 № 1172. – Regime to access : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/281-publichne-upravlinnya-ta-administruvannya.pdf>.

6. Osvitn`o-profesijna programa za special`nistyu 281 – Publichne upravlinnya ta administruvannya dlya drugogo rivnya vy`shhoyi osvity` NADU pry` Prezy`dentovi Ukrainy` [Educational and professional program in specialty 281 – Public administration and administration for the second level of higher education of NAPA under the President of Ukraine] : Regime to access : <http://academy.gov.ua/pages/dop/68/files/bd91532a-5539-451e-946d-e806802eac23.pdf>.

7. Proekt Standartu vy`shhoiy osvity` dlya tret`ogo rivnya (doktor filosofiyi) dlya special`nosti 281 – Publichne upravlinnya ta administruvannya [Draft Higher Education Standard for the third level (doctor of philosophy) for specialty 281 - Public Administration and Administration] : Regime to access : <https://mon.gov.ua/.../281-publichne-upravlinnya-ta-adminis...>

Lyudmila Belova

**SMART-EDUCATION IN THE CONDITIONS OF DEVELOPMENT
OF KNOWLEDGE «PUBLIC MANAGEMENT AND ADMINISTRATION»**

Abstract

Smart-education is analyzed through the prism of the educational environment, within which professional competencies (integral competence) are acquired as a result of the expanded system of educational and communicative practices; the processes of formation and development of the field of knowledge "Public administration and administration" are considered, taking into account the requirements of existing educational standards for various educational levels within the framework of the specialty "Public Administration and Administration" there is a thesis that introduction of Smart-education for educational specialty 281 - Public Administration Linguistics and administration are not only a requirement of time but also a real need for training specialists capable of solving complex social problems of the development of Ukrainian society. Some results of a sociological survey conducted among the applicants of the Kharkiv Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine on the topic "Key motives of choosing a specialty", the expediency of adapting Smart-education to the educational process, promising perspectives implementation and direction of Smart-education activities in higher education institutions engaged in vocational training in knowledge "Public Management and Administration"

Key words: Smart-education, branch of knowledge and specialty "Public administration and administration", integral competence, educational activity, modern educational technologies, educational space, vocational training.